

ایضا	
کجا رده هر یک گویم غم نهفته خود را بروی میجویش ششم شب نخته خود را که یک نظاره کنم باغ نوشگفته خود را کنم شاد برش این در نخته خود را بجز شکار تو مرغ هوا گرفت خود را حرم منزل از گرد غیر زنت خود را	دو هفته شد که ندیدم در دو هفته خود را در از خواب خوش امی بخت بگرگ بشاکی خدای را مگر چه باغبان مضایقه چندان مرزیا شک من چشم خون گرفته که خود را رسید دل ز من از لطف امانه که خواب را زهریه غیر تو خالیست دل بیاد بیارا
همین بس است با دنامه جامی که نویسی بخون و لبرش این دردناک گفته خود را	
بهر جا بگذری صد جان پاکت که با جا ترا بر شب درون دیده من جای که با جا همیشه عشق تو کشور دل باد شه با جا سر سو اگر گویم نظار و ایم سیر با جا همیشه خوبی تو خوشتر می هر بیگانه با جا خدا همواره یار این سوار کج کلمه با جا	ترا ای نازنین هر سوز و لها صدید با جا همه ترسم شود آزرده آن تن نمی گنم ز حکم عقل من بخت فراغت عشق تو مار سیر و خواندیم دان موجب سر و دست طفیل دیگران باشد که یا بیم لذت کلمه کج کرده می تازی سمن و خلق سلیقه
دل جامی که شد تپانده از هر بسته چو جان ندر و فک مسجود هوا سه سخاقت با جا	

شد سحر قاید اقبال مین کشیدار را ای خوش آن آتش خشنده کز آینه صبح گر نیابم ز سر کوس تو در کعبه نشان نگمت عنبر سارا همه عالم گرفت طوطی ناطقه را قوت حدیث لب بسکه رفتند شهیدان نعمت سوسه علم	آتش انس من جانب طور نار را یسیر و شعله آن رنگ شب یلدا را از مژه و جبهه لب داد گنم بطهارا تا صبا شانه زد آن طره عنبر سارا بعد شیه بکشا آن لب شکر خارا لا اله الا انت سبحون میداد آن صحرارا

جامی از عرض سخن چسبست ندانم عزت
چون درین دور کسی کم خرد این کالارا

کیست که عشاق پیارسا ندیار را شد دلم آزرده ز خم غم بجران کیست اشک خونین سرخ رویی است پیش تو خون ازان گریم بجز او که در خون تو یار گفت آن مه بر آیم با تو خوش سال بهر خود نام سگ آن در نخواهم عمارت	وز فراموشان بیداد آن مشکار را مرهم وصلی که از دل چند آن زار را حق گزاری چون کم این دیده خونبار دیده کولایق نباشد دولت بدار را شد چنان بی مسال کاند خاک جویم یار را چون پسندم بر شمار دو لقتل این عار را

سر ببالین جدائی دید جامی رطیب
گفت جز مردن علاجی نیست این بیمار را

رحمی بده خدایا آن سنگدل جوان را بنختم جوان و عظم پیرت یک عشقش گوزر و شد گیاهی در خشک سال هجران خون میرو در چشم آن بخت کوه نیم زاهد کینج محراب آورده رو بطاعت محل معبذ امروزی ساریبان جانان	یا طافتی و صبری این پیر ناتوان را آورده زیر فرمان هم پیر و هم جوان را پژمردگی بسا و آن تازه ارغوان را سروی نشسته بر لب این چشمه دره انرا عاشق گرفته قبله آن طاق بروان را کز آب چشم ما شده بسته کاروان را

جامی ز عشق جانان گرفت توبه کردم
 این نکته بشنو از من ز نثار شنو آن را

منم ز جان شده بنده مه یگانه خود را قدم بجانه ام آن سرو تا نهاد به مردم زاد دست خزانیم که ریختم زود دیده کبوتر حرم او بشاخ سدره و طوبی گرفت قصه در دم درازی غم هجران	که ساخت جلوه که ناز بنده خانه خود را هزار بوسه زخم خاک است خانه خود را بیای آن منم این اشک از خانه خود را نمید به خشن و خاشاک پیشبانه خود را کجاست یار که کوه کنم فسانه خود را

چو پیش یار گفتند شرح عشق تو جامی
 رسان بعضی ای این شعر عاشقانه خود را

ای مدخر که لشین ز رخ بر افکن برده گر بگورستان قان سواره بگذری	شاو کن آخر گیسو دهنم پرده جان و بد در تن صد آسم است مرده

چون امید نیست باشد ز قاتل خورده یعنی انداخته بر آب مرغ بسمل کرده را تا بتو بسپارم این جان بلب و ده را دولت کعبه بخیرینج بیابان برده را	شربت هجران چشمم فکر جانکندن چو گر بخون غلطم چه پاک او را که طفل خرد جان بلب و ده دم لب لبم نه بکنفس بطلب تو این محالست هست آری که رسد

جامی ما که تو به خیر تا بر یاد دوست
جام سے گیریم ز غم زاهد افسرودہ را

بریدن از تو نتوانم قطعاً خدا را ما و من اینها مفرما بمردم گفته ام این نکته صد جا وگر زاندازه بیرون مندیجا برابر کند لک حاشا و کلا بے بے دو دستوان نچت حلو کرم کردی جزاک اللہ خیرا	اگر هر دم زنی صد تیغ بر ما جفا با خواہست فرمود گفتن بود جامی خیالت خانه چشم بگوشت میبرد سوز زلفت مشکین سر بیقر زاهد را توان کرد زیم با آه دل آن لب جفا بقین جامی ای سر زنجبه گشته

ایضاً

هر دم شگفته بر رخم زان غار با گلزار اشک مده تا دهنم از بهر چه چون تابا صد جاک کرده میرهن شسته بخون	از غار غار عشق تو در سینه دارم غار با از بس غبارن شیونم چکیست خم گشته خم ره جانبستان فلکن کر شوق تو گل زمین

آن سوی باغ آری گد: سر و دست و پیرانگر تراہد مسجد بروہ پڑھاجی بیابان کردہ ہر دم قرہ شمع جان ترا بو تیشا نم درجہا	عمری پی نظارہ سر بر کردہ از دیوار آنجا کہ کار نقل و می بیکار بست این کار دیوانہ ام باشد مرا با خود بسی بازار
تو دادہ بار ہر خستے من مردہ از غیرت یکبار میرد ہر کسے بچارہ جامی بارہا	
سیمین ز قنا سنگدلا سادہ عذارا این قالب فرسودہ گراذ کہ تویی دوست آزرده مبادا کہ شود آن تن نازک چون برگذرم از سر کوی تو کہ آنجا خوش آنکہ زنی ست شوی بخیرفتی گزہت چو بچہ نفسہ گرم عجب نیست	خوش کن نگاہ سے دل غم پرور مارا انقلاب علی بابک لینلا و نہارا از ہر خدا چست مکن سبب قبارا یار می گذشتن نبود باد صبارا پنهان ز تو من بوسہ نم آن رپارا اذ جنک قدا و قدے قلبی نارا
جامی نکند خبر ہوس بزم تو لیکن در حضرت سلطان کہ دہد راہ گذارا	
چند سوی چمن آیم ہوایت چو صبا تہ گرتہ نیلے سوی بستان بخرام باغبان کاش کند سوسن گل فرشت بچو بلبل بر ہو اسے گل ویت نالم	یکرہ اسے سر و سہی قامت خود را بنما تا گل از شوق کند خرقہ پیروزہ قبا زانکہ بر روز زمین حیث بود آن کف نیست این نالہ و فریاد من از یاد ہوا

الله الله چو تفاوت تو کجا سر و کجا گر چه رو این همه جو یان تو اندر اهل صفا	سر و با جان بخت و ترا گوئی چشم ز آب صافی نگر آن رسو چو گل تا دانی
با تو جامی هوس گشت گلستان دارد لیک چون همی سر و کند شاخ گیا	
گوش کردن که تو اتم قول نیک اندیش ورنه هرگز کس چنین سوا نخواهد پیش یا نینگوید کسے حال من در پیش از کدام استاد سنگین دل گرفت آن پیش زانکه خرد داغ تو نبود من بود این پیش با که گویم یار با من عهده پیش از پیش	منکه جا کردم بدل آن کافر پیش را تا صحرای سودا بدخونی چنین میدارم ز هم بدخونی نذار در چه آن سلطان حسن کیش پر تیر حفا و ارد بکین بیدار دلفکار است کار او میفکن طیب در د تو پیش از حد و عنهای تو از در پیش
سینه جامی که شد ریش از تو توان پیش زانکه آه سوزناکش میگذارد پیش را	
جام می بستان و بشکن شیشه ناموس بود نقش کاسه ز این سخن کاوس زیب فراری زیر خود بود طاوس بر فرود از تو چراغی این کس فانوس نیست دستی بر مرخص عشق جا اینوس	برکش صدوفی ز سر این خرقه سالوس کاسه می خور که خواهد کاسه سر خاک خور حسن عنایان ز بعد عنبر بنه جلوه یافت سج بجای صل سبب در بعض عاشق محراب سج بجای صل سبب نبض عاشق محراب

صیت عشقت کی نشان چوچون این	بسر بازار سوانی زویم این کوس را
دستبوس دست جامی بر نمی آید ز دست	پای در راه طلبت دولت پابوس را
بخرام و باز جلوه ده آن سرو ناز را بگذار یک نظاره در آن که اهل دل خوش آنکه تو نشینی دمن پیش سکو تو حسن تراز عشق من آوازه شد بلند از شرح سوز و درد من ایجان گدختی جولان مده سمند بهر عقل و دین ما	پامال خویش کن سر اهل نیاز را گیرند کیمیا نطنب پاکب از را سازم بهانه بهر وجود من از را محمود ساخت شهره عالم ایاز را پیش که گویم این الم جانگد از را بگذار سوار من این ترکناز را
جامی گرفت خاطر آن مده شرح بجز کوته کن این فسانه دور و دراز را	
کاش ویران شود از سیل فنا خانه ما چرخ فیروزه که بینی شفق گلگونش ما و پیمان می ای زاهد پیمان شکن ظرفه حالی که بیک حرف زبان بکشایم شیوه زند بزندان چه فرو شیم که نیست سایه رحمتی ای شمع چه گل کافناوست	تا کشد گنج بقارخت به ویرانه ما در و آلوده سفالیت ز خمنا نه ما دور باد آفت زید تو ز پیمان ما تافت تا قاف جهان پر شد از آینه ما نرخ یک جرعه سے بسج صدوانه ما بال پر سوخته در پاسے تو پروانه ما

	جامی این نافہ کشائی زکہ آموختہ کہ معطر شد از انفاس تو کاشانه ما	
شعله در خرمن نئی شستی خس و خاشاک را پروہ حیرت بیند و دیدہ ادراک را صد ہزاران آفرین جان آفرین پاک را کز چنان رشتہ توان پیوند کردین چاک را ورنہ خواہد سوخت آہم خرگد فلاک را گر نیم لایق کہ آلالی بہ من فراق را		ہر دم افروزی چو گل رخسار آتش ناک را عقل ار دشن شود ما ہیبت حسنت اگر جان پست آن تن در زیر پیراہن ترا جامہ جان چاک شد تار می زیر پیراہن ترا و اس خرگہ بر افگس ہے مہ خرگہ نشین کمترین صید تو ام پیش سگان و فلکن
	خاک شد بر بگذارت جامی و ہرگز نیافت آن شرف کز سایہ سرو تو باشد خاک را	
خواہم از شوق کتم جا جان چاک آسجا دو دخیرہ ز سر من خس و خاشاک آسجا بگذارید خدا را کہ شوم خاک آسجا کہ بزرگان خس و خار کتم پاک آسجا تا چنان می گذرانند دل غمناک آسجا تا چنان می گذرانند دل غمناک آسجا کہ نہ بندند چنین صید فقراک آسجا		ہر کجا جلوہ کند آن بت چالاک آسجا مزن آتش من ایماہ در آکوی مہا می بریدم ز سر ریش اگر میرم زار شدم آوازہ شہری بگرفتاری دل پای جایتکہ شد کاش گذارد اول دورازان مہ گذرانم ز فلک ناوک آہ جامی از مظلون خود آلودہ مکن عیدش

خوشست ناز تو ای سر و گلزار مرا بگو بظرف حین جلوہ ریاضین بین ز کشت باغ چه خیزد ز گل چه بکشايد ز جام لعل لب جره کرم منبر ما بگو بهر چه کنم خست یار و ده که نماید کنند زلف تو ام بندہ می بند پیرا	تیا ز پر و عشتسم بنار و ار مرا دلہ اسیر تو با و یگان چه کار مرا درون جان ز قوسد گونه خار مرا که کشت ز گس مست در خار مرا بہ پیش حکم تو یار اسے اختیار مرا و گرنہ عزم رحلت ازین دیار مرا
	بدر و غصہ و اندوہ از ان خوشم جامی کہ صاف عیش و طرب نیست خوشگوار مرا
مطرب شب ساز کن بر نال من جنگ را بسکہ نالیدم ز درد و آں سنگدل دورم از یار و یارم سے اور فقیرن چو وہ کہ رازم فاش خواہد شد چسا تو سم ز خلق ہست آسب بنت آزار جان بیدار بہر تیرت جنگ دار و جان دل لطفی نما	آتشے دیگر فروز این سوزناک آہنگ را دل بید آمد ز آہ و نال من سنگ را ساخت دریا گرد من سنگ در منگ را چہرہ زرد و سر شک رغوانی رنگ را اندکے آہستہ تر بند آن تباہنگ را تیر دیگر سوی جان از و ہشیان جنگ را
	جامیاطغرای دولت خواہی از سلطان عشق خط رسوائی بکش منشور نام و تنگ را

می ده که ز عد میگذر و شعله ما صد بادیه کعبه و یک مرحله ما گر بانگ درانی رسد از قافله ما در خرقه زلفت تو رسد سلسله ما شد نوره شمع فلک شعله ما کردیم گلگوش نه کردی گلها ما	ساقی بجدل حل نشود سیله ما در راه طلب بادیه کعبه چه باشد در راه در آیند همه هرزه در این پشمینه سیاه از سبب تو کردیم زوا و امان شعله براوج فلک آتش مارا گل از خمی تو اینست که چرخ

جامی مطلب دولت وصلش که بر دست

تخصیل چنین منزلت از حوصله ما

چون کنم جای دیگر خاطر نیاید مرا گر چه باغ خلد باشد دل فرو نماید مرا از همه نظاره روس تو میباید مرا دیگر بر اخویر و گفتن نمی شاید مرا هر که بید روس تو معذور فرماید مرا نیست غم گر جان دل از غم نبرماید مرا	بسکه می گویم بگویت شرم می آید مرا از سر گویت من بی صبر دل به جاروم هر طرف صد خوف بود جلوه نازند لیک وی چه گفتن من که بیتم گاه گاهی بر تو بخودی من ز عشقت گم از حد در گذ گزرا باشد وی بر او غم فرسودگان

گفته جامی بیست از خاکپای مایه

زین تقاضا شاید از سر بفلک ساید مرا

کیا دست یارب داغ و درد و فلک از ترا	گذشت از حد فروش مگر به ابرو بهار از ترا

سارای ابرو ز کشت آن چاکبوس و آخر ازین عشق جگر خواره چه دارم چشم بیخوده ز جام نهم خور داد کجا یکت حد تابینه چنین کز باد و عشرت بواب مستی شهبها سز و کز بی کسی چون من بی دوستی سپید	که دیده در سه از ویرگانه میذاران را که برداده بیاد نیستی چون من هزاران را چو عهد من شکسته تو بی پر شیر گاران را چه دانی محنت حیوانی شنبه از انرا شکی کوبسته قراک بید شهراران را
سمنه ناز جولان ده بره کوشته جامی اگر صنایع شود مهوری چه نقصان شمسواران را	
عشق باید کرد و عالم فرد سازدم دریا وعده غم میدهد باور نماند این قدر هر کجا گرد و زردیش حسن اینکامه گرم لایمی سخن و شنیده ز در وید از گلم بخود اقاوم چون خوردم شربت بجزان گر چه شتم خاک راه او بجا نماند که باد	درد این معنی نباشد مردم بیدر دریا کاین نوید عشق باشد جان غم پرور دریا گرد گشتن که رسد خورشید عالم گرد را چون برم با خاک افشاک سوز در روز ویا بز چنان هوا که کمالیق بود این خجروا از شکرش سوز دیگر نبرو این گرد را
برد جامی را بکوشش میل غم با چه سود در چنان بستان چنین خاشاک کلبک و دروا	
ای عنایت تخم شادمانی با کرده ام گم بکوی عشق تو دل	وصل تو اصل کامرانی با بروی از داغ تو نشانیها

زورت سے برم گرائیسا کردہ مرغان بلبند خوانیسا ساوہ بودن زنگتہ دانی ہا لیس فی الکائنات ثانی ہا	می برم کو ہما سے غم بردل یہ ہوا سے قدر تو از سر سر و نکتہ جو بیان عشق را شرط است بقعدہ پیشہ راست گوشہ دیر	
	عیش جامی درو مدام خوش است طیب اللہ عیش باینہا	
کہ نیست بیج اثر گریہ ہا عزار مرا بدین طرف برسان نازنین سوار مرا خبر برید زمین یار غمگسار مرا بود کہ جانب کوشش برو غبار مرا ز تیر سخت تر آمد دل فگار مرا بعد عافیت آسودہ روزگار مرا	چہ سود گر یہ خون چشم اشکبار مرا بر بگزار چو خاکم قتادہ ہاں بخت نمی برم ز غم این بار جان بر خدا گمے کہ خاک شوم قابلم بیاد و مید یہ پیش زخم خدنگ تو ذکر مرہم رفت بین خرابیم از عشق ایکہ داری یاد	
	میار بادہ کہ جامی خار خود شکن کہ جب شراب بست نشکند خار مرا	
ساقیانیز کہ پرہیز مرا مست ایجا من و بیخانہ کہ این حال مست ایجا کہ لب غسل تو یا بادہ کہ مست ایجا	طرف باغ و لب جو لب مست ایجا شیخ در صومعہ گریست از ذوق سماع لب تبادی بلب جام و ندانم من مست	

بسته حلقه زلف تو تهنادوست می کشی تیغ که سازی دل را بدو نیم پیش از باب خود شرح مکن شکل عشق	هر کجا مرغ دلی بسته دست اینجا تیغ بگذارد که یک طمزه تمامست اینجا نکته خاص مگو مجلس عامست اینجا
جامی از جوی تو شد دست می دیده نه جام بزم عشقت چو جای می و جامست اینجا	
لب لعل تو کام اهل وفا در دوزخشان جام درد تواند کی برود تو خوش تو اتم نیست یاری کس نخواهم اندر عشق گر چو پوست شوی ز ما غایب بجفا دلخ دیگران پسند	بعلیل الفراق نیست شفا صفت نشینان بارگاه جفا بچو موسی تو فتنه زرقا بے الله و حده و کفر بچو یعقوب ما و یا اسفا چند میسوزیم بدایع جفا
جرم جامی هوای خوبانست غمخوارند زنب و عقبا	
ساقی بیا که دور فلک شد به کام ما گلگون می در آرمیدان کنان که است آن ترک را بیکد و قدح مست کن چنان آورد آب رفته بچو باغ حسن را	خورشید را فروغ ده از عکس جام ما رخسار سپهر و تو سن ایام رام را اگر گردش زمانه کشد انتقام ما سر و بلند قامت طوبی خرام را

از فرین ہما سے کہ آمد بدام ما بنگر و طیفہ بحر و در و شام را	ظاؤس وار طوطی جان جلوہ سینکند گاہی می شبانہ و گہ باوہ بصبح
جامی بوصف آن لب شیرین شکر شکست خامش بہا و طوطے شکر کلام ما	
دو عت داد و عت فی انخاطر شبانہ صید تو شود صد مرغ دل و اتانا فی البحر مضی عمری الشوق کما کانا قد اشترقت الدنیا من کاس حمیرانا شد در گرد باوہ در اعرا مولانا کز گلشن وصل تو بوی سد اچیانانا	عمری ز غمت بودم با خاطر فروش جانانا دام سر زلفت را کز خال بود دانہ گفتم کہ یہ سچا ز دل شوق تو شود زایل شد در قدح صہبا سے عکس ز رخت پیدا از مدرسہ پرستی برسیدہ بگذشتی صد گشتہ سچا اچیا یا بد بد سے ہر جا
آن سرو سہی مت در اشدا خاک قدم جا مارفہ مت در اما اعظمی شانانا	
سہلست اگر نباشم از ان سہلتن جدا گر یکے مان کند بہ ننت پیر ہن جدا نالہ ز در و کوہ جدا کو بہن جدا مرغ ہمین جدا کند افغان مرغ من جدا مردن بر تو بہ کہ ز تو ز سہلتن جدا	صبر ز دل و دل از من و من از من وطن جدا ساز در عہدہ سچو قبا جیبش چاک در میسون ز نالہ من گر صد اختہ پر سچو دم ز شوق قدرت ام گل سمن نارم بکش مگو سے کزین آستان بڑ

ازان حالها که پیش من آمد جدا از تو	اکنون فسانه ایست بهر آنجهن جدا
	دانی که چیست جامی ازین آستانه دور آشفته بلبلی ز سر هم چین جدا
گر بدانی قیمت یکتا ره موخویش را آوی بارو چون گل تازه تر و دشمن خوب تا نگر دو گل ز شکم زمین همه دل کز جان باغبان چشم من عکس رخ و زلف تو دید خاطرم زالایش ز بهر بیانی شد ملول ایکه گوی خوی ازان بت میتوا باز کرد	که دوی بر با وزلف مشکبوی خوش را تازه کردی در دل من آرزو خوش را میربانی فرش سنگ نواز کوی خوش را لاله و سنبل نشاند اطراف جو خوش را یکد کاوره در دخواهم شست مشکبوی خوش را رو که من به شناسم از تو خوی خوش را
	سید هم گفتم بهاسے خاک کویت ابرو گفت روحامی نگهدار آبروی خویش را
من نه تنها خواهم این خوبان آشوب را دیر می جنبد بشیر اسے با در کنگان گذر دل نهادم بر جفا تا دیدم آن قدر بلند گو مکن درد دل من گستاخ ندر زامه صبح چون صفت لها شکسته زمین مکن زین جفا خوب تا چشم تر را بے تو شبها اعلی	کیست در شهر آنکه خواهد آن رو خوب را قرده پیر این یوسف بهر یعقوب را بر درخت آن به که بیند مرد عاقل چون طاقت این بار نبود حامل مکتوب را شرط نبود رفتن از پی لشکر مغلوب را گر چه باشد خواب غالب مرم مطلوب را

	دی بنجاک پاش با صد ذوق میسودم قره گفت جامی گردش آہستہ زن جاروب	
ز رشکِ ننگہ بنیم جام می را لب جان لبها ہمچو انند طفلان قصہ حسنت بکبتہا بہ بیداری کجا آیند دیگر سوک قالب ملا یک اغلط در سبجہ از غوغا پارہا خدا را آہل رحمتی جام سوزان بہا سعادتمندی روز ازین سیارہ کو کہا		چو اشکِ خوشیتن غلطم میان خاک و خون شبہا شدی مشہور شہر آستان کہ ہجرت ہوتہ بہت بجو اب از بردت یابند جا جا ہنہا مشتاقان ز تو ہر شب ز بسین بارے و در آسمان افت تخم را زاتش دل ہر دم افزاید تب دیگر شد مہ بخت اشک و نشد آرمی ہرگز
	ز ہفتاد و دو دولت کرد جامی رو عشق تو بلے عاشق نثار و مذہبے جز ترک نہ ہب	
چہ غم از نالہ خونین جگر انت اورا منصب شاہی ز دین کمر انت اورا صدق سینہ صاحب نظر انت اورا نظر لطف بجال گر انت اورا وہ کہ خاصیت عمر گذر انت اورا چشم جان جانب لیلی نگار انت اورا		آنکہ از حلقہ زر گوش گرانست اورا گو گلہ بر شکن از ناز کہ در سند حسن دیدہ دست مرزان گہریاک کہ جاے شد مرا حال و گرا ز غم آن شوخ دلے می گذشت از من بدروز و دگر باز خاک شد دیدہ عمدیدہ مجنون و ہنوز
دانکہ دل در کف شیرین نیست اورا		پند تلخ پدران در دل جامی نگرفت

صبر و خرد از ذلم چه جوئے چشم تو هزارفتند از کجانت نرخ تو دو کون چون نهدل عقل از جور و جفا سے تو نتالم کوسے تو زود و آہ پر شد	در دور تو خود گراست اینها لبے شوخ چه فتنهاست اینها یکموی ترا باهاست اینها کز چو توئی وفاست اینها یارب زدل کز خاست اینها
گونی که رواست قتل جامی دانگنه کشته رواست اینها	
با میران نظری نیست ترا چون نیاری و گرم پیش نظر قول دشمن بشنو در حق من خون دل پر زه ام بست جگر در دولت ناله مارا چه اثر سرم از خاک درت دور کن	بر غریبان گذری نیست ترا گر نظر بادگری نیست ترا گر ز من دست دوری نیست ترا چند گونی جگری نیست ترا از وفا چون اثری نیست ترا گر ز من دوری نیست ترا
جامی از عشق بتان عار مدار غیر ازین چون هنرے نیست ترا	
ز دیر قمار خوش قدرت ره ما تو بهامے و نیست ظل بهما	رفع القدرت دره ابد جز دوزلف تو دام ظل بهما

برو پانش ز تو ایست تا از روش تو ماند اندیشه بدرعا خواهد این بلا از خدا تو در عمر و س اهل صفا	گر کند غنچه با تو دعوی لطفت و دیده هر دیده ایم جاد و تو بلائی خداست و خلقه آینه از تو رخ منی تا بد
هر که درهای نظم جامی دید گفت نشد در ناظمها	
هر دو جوانی است بندرالدجا گر خرامی سوسه ماطوبالتا چشم من دارد عیار از صبا نیست حکم بنده را بر پادشا لیکن از دل بر منی آید مرا تا رخت بپوشم بعد از عمر با	گاه در دل سازو که در دیده جا طلوبی آمد قد تو وقت خرام تا بهر چشمی زرامت سر می برد من نگویم بنده خویشم شمار خواهم از دل بر چشم بچکان برده بشا چون شود آن دور
گر سر جامی جدا سازی پتین به که سازسے ز استان خورید	
که خرمی نکل لایق نباشد رو نیکورا که خواهد گوشش کردن حق من گورا یکه ز غیب خواهد ان بگذران آن بجزرد لورا	معلم کو مدد تعلیم بیداد آن پروردرا مرا چشم کونی بود از ان بد خوید و انتم رقیب چون بره بپوشم افتاده رسته کن

اگر پای سگش میبوسم امی صغ فن طعن بجای هر سر مو بر تن من باد صد نشتر نیفتاد میان خاک و خون نم اگر بود	که من رو بر بوی آشنائی پر ابرام ادا اگر خواهم ز درد دست غنائی بگیرم بر امش رو افتادن شرک بگره روا
	چنین آشفته و رسوا بکوسه او مرو جان سبا و اکز تو عار آید سگان آن سر کورا
به کعبه گر نمائی جمال خود مارا به در حسن تو از مهره و فایر دانت ز شوق طوق سگان در تو گردانید تبرک عشرت امروز چون کنم که مرضی آن لبم امی ناله چون سی فلک کناره کنن جهان تارسی به امن عشق	ز خون دیده کنم لعل ریگ بطهارا مشبه فلک این حتما سینه ارا مُسبحان فلک سبوح ثریا رار ضمان نمیشود از من حیات فردارا پیرس شرح مداوا س من میسار بکوه قاف طلب آشیان غقار
	حریم میکره جامی مقام پاکان است ز داغ زرق بشوخته تو مصلارا
با تو یکدم نخت بد هم نیسازد مرا دیگر انرا شاد دارا بدل کج خلق نیست شوق عشق ابر صبر جزیر سباز گما بهر کین دلی نکامین سگین طیب	در حریم وصل تو محرم نیسازد مرا عاشق غمخواره ام خرم نیسازد مرا آز مودم بار با آن هم نیسازد مرا ساخت صدم مرم دلی مرم نیسازد مرا

خاطر شاد و دل خرم نیسازد مرا بابا خوکردہ ام ایندم نیسازد مرا	یا غم مجھری و اندیشہ دوری جو غم ہر نفس جامی دم پر من فسون قیمت
خوادم اندر عالم دیگر ز ہجرت قانہ نشت دیگر آب و خاک این عالم نیسازد مرا	
ما اعظم شانا ما ارفعہ تدر ا در قید قلق کش ارواح مجر در ا نیز در تمہستی این لوح ز بر جد را ہر خطہ ازین غصہ خواہم بکشم خود را یک تیغ از غمہ خون ریز زمین صدا چون شکر گزار دکن و لت سہرا	شد خاک قدم طوبی آن سر و سی قدرا اسیر بکیر روحانی از لطف بندہ دے من نقش خطت لستم روزیکہ قلم با خود من زندہ و تو تیزی خون گران ریز پسندت قتل من آزار بران ساعد دردت زازل آید تا روز ابد باید
در وصف خطش جامی آہن سخن تو کرد ذوق ذکرست آرسے اشعار محدود	
خون ہی گریم اگر یکدم نے بیہم ترا چون بنا سے دوستی محکم ہی بیہم ترا کا نذرین خلوت سہرا محرم نے بیہم ترا چون بیعت ما رسید انہم نے بیہم ترا مفسر آب و خاک این عالم نے بیہم ترا	گر وہ پہرہ در ز صدرہ کم نے بیہم ترا ہر بنا محکم ز سنگ سے دلت چون سخت عشق شد در دل مقیم ہے عقل رو شہر بقتل عاشقان میدید زین پیش غم طینت پاک لوگوئی ز آب و خاک دیگرست

ایک ہرگز پشت طاعت خم نمی بینم ترا	از خم محراب ابرویش همانا غافل
	از تو ہر مو بر تن جامی غمے دار و جدا وز غم او یکسر مو غم نے بسیم ترا
مطلع آفتاب کن گوشہ بام خویش را بہر خدا تفقدے پیر غلام خویش را تخاصن یکران مکن حمت عام خویش را ہر کہ بدست عشق تو داد زمام خویش را زیر تیرک نوشته ام از ہمہ نام خویش را صدی کے دگر مخوان اہو و نام خویش را باشرف جواب تو قدر سلام خویش را پیش تو عرضہ میکنم بچتہ و خام خویش را	بام بر آوج بلوہ دو ماہ تمام خویش را شد انگامی دلت صرف جو اینم ہمہ پا ہمہ میرسد غمت منت بندہ ام بدہ بر دستام استیش زود بلشور عدم دور تی کہ کردہ ام نام سگانت اور تم بر من خستہ دل فرین طرہ تمام نیکوان یر تو سلام میکنم گرچہ فرو وینستم پسنت زلفت غم دلم خام ہنوز کارن
	جامی تشنہ لب شد خاک ز شوق لعل تو بادہ خور پر و فشان جرد جام خویش را
گوے از صحبت اجباب ملالت ترا عشق مانیز از اسباب جمالت ترا ابدا منزل طلب بے نالت ترا تا بہر سفلہ سرخچ و دلالت ترا	سے در ابرو گرہ افکنده چه جالت ترا سوجب حسن تو تہانہ خط و خال فتا تشنگان ریلیدی آب تفقد می کن بر دل ایخصہ مزاج و بلایت عظیم

بی تو گشتم چو خیالی و بجا طرنگدشت نیست ره سوی تو ام خبر پرو بال آید	سہر گز این نکتہ ات آخ چہ خیالست ترا شکن بال و پر ہم را کہ وہا است ترا

جامی اندیشہ ساحل مکن از بجز عشق کہ برون رفتن ازین در نہ محالست ترا	

زلت تو بر من پریشان کرد مشک ناب مذور سجد و آریا آن دو ابرو بہ بین پستہ را نازان زبان لب سایندی بکام باد شہا خاک پایت زیر سر خواہم حرام نیست از قبل تجاں غمزہ ات ہرگز مگو درنی آید دلم را راستے از بیج باب	شاخ شاخ افگندہ برگ گل سنبل سیراب پشت سوسو قبلہ رو در رو خود محراب دل بتنگ مد ازین معنی اولوالبتاب گر نہ اتم دولت بیدار خود این خواب کی ملت خیزد از خون رختین قصاب بروی از پیکان در کبشامی فتح باب

نیست دلکش تر سرود جامی از نظم خوش وقت خوش میکن بدین دلکش سرود لباب	

زان ہی رزم سر شکر لہ رنگ خوشیش را می چنین گل رنگ و گل بویت یا گل خوشیش میگذارم همچو زرد تو بہ پس کز آہ گرم سیم را در تنگ جا ہا شد تو چون جا کرد ساختی مقدم چو چنگ آن از دستم کش	تا از خون دیگران سو خدنگ خوشیش را شست آب خجالت آب جگر خوشیش را میفرزم کلبہ تاریک تنگ خوشیش را مہ برین دل حصت چو سنگ خوشیش را بترا سے مینوا پسند چنگ خوشیش را

آن حرفت در صلح زود جنگ خویش را	ز دورت دویر آمد صبر ایدل کن
یا بجلی یکطرفه نام و جنگ خویش را	عشق رسو نیست جامی یا بخوبان دل

باب

آشوب ترک و شور عجم فتنه عرب	روحی فداک امی صنم ابطمی لقب
ای در کمال حسن عجب تزییم محب	کس نیست در جهان که رحمت عجب نماید
زین بزرگراه تشنه چگرفت و تشنگ	هر کس نیافت جرعه از جام وصل تو
و لیل و لعلی است مراد در روز شب	تا زلف تو شبست در خشت آفتاب چاش
صد خار خار در جگر افتاده ز این راه	کامی ز لبت بخش که عشاق خسته را
ما عاشقیم و مست نیاید ز ما ادب	رفتن بسیر طریق ادب نیست در راه
کاین موجب شرف بود آن مایه طرب	دل باد منزل غم و سر خاک تقدست

مطلوب جامی از طلبیم گفت که چیست
مطلوب ادبیم که دهد جان درین طلب

مے تو نیز بگوش تو میرسد بارب	بگوش من رسد آواز یاریم هر شب
پدید نیست بغیر از سر شک من گوید	ز بجز در و تیر و زخم شبست در این شب
کجا رسد مژده ماه فلک بچاره شب	رضت بچاره دو سال این مهال خوبی یافت
که در رهت شود آندوه از سر مرکب	مهر چه لایق فتراک لبست این طرب

بیان عیش کہ آہستہ بزرگان سوسلب کہ آن تخی کہ تو دیدی گدخت آتش تب	کجاست تاب در فتی چنان لطیفی را بہ فیض صبتن من کلبیب دست مینا
بریز سر جامی سفال و روسے درد کہ نیست در خورا و جام صنایعش و طرب	
باشد غزالم محبوبس مکتب ارسا معنای برقع و یلعب کو خود ز آغاز آمد موؤب خیز وز جاننا فریاد یارب ایکوا جہ دورست از لطف شب چون دیدم آن رخ گنشم ز اندر	چند ای معلم ہر روز تا شب شد فروش و بیاز سبزہ صحرا تعلیم آداب اورا چہ حاجت ہر جا خرا آمد بہر دعایش در و در لعلش منع از شرابم ومی ترک عشقش نہیب گرفتہم
جامی از ان لب چون صراحی دار و روسے از خون لبالب	
شد تیرہ شہم ز ہجر دریاب من تاب من کلبیب با طاب یکبار پیرس من علی الباب من غال کما يقال قد غاب صاحب نظران ندیدہ در خواب	اسے رویتوا ختر جہانتاب من تاب نیارم از تو تو بہ عمر سیت کہ برد تو ام من خواب اجل از تو غنائم برد چون چشم تو خوابناک مستی

سبز زده قزو کج مخراب	زاهد بخیال آن دو ابرو
وروست زختم جامی	از بسک ترست می جلد آب
ہیچکس نیست چون شکی از دست ب شعلہ چون شمع ز تاب نیم انگشت ب نیست ممکن کہ بودت داز بند ب خطبہ سلطنت حسن بنام تو خطیب پر شود دامن و جیب سمن غنچه ب نیست از معنی پیران رہش ب	میزدشت بر دیم کہ بین سو جیب گر ہند اوست بہن من محشر زند ہر کہ عشق تو آداب خرد بر ہم زد روز آدینہ مقصودہ در آتا خواهد بر چین گر گذر و نکستے از پیزشت ہر کہ با صورت شیرین لسان عشق ب
جامی آن بہ فر بیان نند گوش کن	بیش ازین در سخن انگیز خیال عریب
بزربان اہل دل نام تو محبوب القلوب مصریان از شہر خود کردند پیر و لشن ب خانہ را اول ز گردہستی خود گو برد ایس کہ بر سر قلبی غیر علام الغیوب سب کہ مولیٰ جمیل العفو غفار الذنوب توبہ اما سن ہو ایلیے فانی لا اتوب	ای تراقہ خوب ابرو خوب لطف پھر خوب بالب شیرین تو ز دلاف شیرینی نبات ہا تو ہر کس را ہوا دولت ہنجا نگیست بار ہامت در میان اردو دم سری ب گفت با مجنون کہ کجے در گناہ عشق عورت گفت مجنون کہ ہوا عشق لے میکنم